

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בשלח

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ו

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושבע לבריאה

לזכות

החתן התי' הרב אשר מנחם מענדל שיחי

והכלה מרת רחל מנוחה תחי

ימיני

לרגל נישואיהם בשעתומ"צ, ביום כ"ף טבת,

היי' תהא זו שנת סגולות

"ויבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה

כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות"

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אמיתי וזוגתו מרת פייגא שרה שיחיו ימיני

הרה"ת ר' שמואל וזוגתו מרת שיינדל שיחיו לואיס

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו

שגלוב

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:

<http://www.torah4blind.org>

הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

(משיחות יום ה' פ' בשלח, י"א שבט וי"ט בשלח, י"ג שבט, שבת שירה תשנ"ב)

ב. קיום התנאי נותן תוקף גם למציאות בעבר

על הפסוק¹ "וישב הים לפנות בקר לאיתנו" מובא בספרו של המגיד ממזריטש "אור תורה" מאמר, אשר שמע מהבעל-שם-טוב², שבו הוא מבאר את המדרש "לאיתנו – לתנאו". ולפי זה הוא מסביר את לשון חז"ל³ "עושין רצונו של מקום", ולא "עושין דברו" או "מאמרו", וכן את התשובה של רבי פינחס בן יאיר לנהר גינאי, שהוזכרה לעיל, "אם אי אתה חולק גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם":

כיון שהקב"ה התנה עם הבריאה במעשה בראשית⁴ "שיעשו רצון הצדיקים, אף שאינם בטבעם", לפיכך "אם אי אתה חולק", ואינך מקיים את התנאי, "הרי אתה כלא היה מעולם וכמו שלא נבראו כאן מים, ונמצאו שלא יעברו בך מים לעולם". כלומר, המשמעות של "גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם", אינה רק שמכאן ולהבא לא יעברו בו מים, אלא יותר מכך: כיון שמלכתחילה הוא נברא בתנאי שיעשה את רצון הצדיקים, הרי כל מציאותו, גם עד כה, תלויה בקיום התנאי. כי אם אין הוא מקיים את התנאי הנאמר בשעת המאמר, הרי הוא "כלא היה מעולם", כי באופן כזה לא היתה מציאותו קיימת כלל.

לפי זה ניתן היה ליישב את הנאמר "וישב הים... לאיתנו", למרות שאילו לא היה נבקע לישראל, הרי לא זו בלבד שלא היה לו תוקף, לא היתה מציאותו קיימת כלל:

א. "לאיתנו – לתנאו"

על הפסוק¹ "וישב הים לפנות בקר לאיתנו" נאמר במדרש², שכאשר ברא הקב"ה את הים, הוא התנה עמו תנאי: עליו להיבקע לישראל כשיצטרכו לעבור בו. וזהו משמעות הפסוק "וישב הים... לאיתנו", "לאיתנו" אותיות "לתנאו"³ – "לתנאו שהתניתי עמו מתחילה".

בכך אין מובן: בפסוק "וישב הים... לאיתנו" אין מדובר על בקיעת הים, אלא להיפך, שלאחר "ויבקעו המים" שבו הים למצבו הקודם, כלפני קריעת ים סוף. כיצד נאמר אפוא במדרש, שב"וישב... לאיתנו" הכוונה היא "לתנאו", לתנאי שעליו להיבקע?

על כך משיבים המפרשים⁴, שהתנאי שקבע הקדוש-ברוך-הוא לים היה, שאם הוא לא ייבקע, לא יהיו בו עוד מים, בדומה לדברי רבי פינחס בן יאיר לנהר גינאי⁵, כאשר לא רצה להיבקע לפניו: "אם אי אתה חולק, גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם".

ולפי זה הם מסבירים את דברי המדרש "וישב הים לאיתנו – לתנאו", שהים שב "לאיתנו" משום שקיים את "תנאו", שהרי אילו לא היה מקיים את התנאי, היתה מציאותו מתבטלת.

אך, לכאורה, אין די בתירוץ זה⁶:

(א) אילו לא היה הים מקיים את התנאי, הרי בנוסף לכך שלא היה לו שום תוקף (איתן), הרי לא היו בו כלל מים. ואילו מכך ש"לתנאו" נרמז במלה "לאיתנו", שמשמעותה – לדברי רש"י – "לתוקפו", נראה שרק תוקפו של הים תלוי בקיום התנאי?

(ב) בי"ישב הים... לתנאו" הכוונה היא,

(1) פרשתנו יד, כו.

(2) ב"ר פ"ה, ה. שמור"ך פכ"א, ו. זח"ב קצח, ב.

(3) בעה"ט עה"פ.

(4) ידי משה לב"ר שם.

(5) חולין ו, א. וראה היום יום ע' כ (ממאמר הה"מ דלקמן סעיף ב'), שהלוקת גינאי נהרא הוא כענין קריים. וראה חולין שם: כמשה ושתן רבון.

(6) ועד"ז יש להקשות בתירוץ אוה"ח הק' (עה"פ) על קושיא הנ"ל.

(7) היום יום שם.

(8) ברכות לה, ב.

(9) ראה ב"ר שם (ועד"ז בזה שם): לא עם הים בלבד התנה הקב"ה אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית. וראה אוה"ח.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פג.

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך. . והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושנים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות – שכבר נשלמו כל העליות דמ"ב ימי ההילולא, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתנו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד"והי בארבעים שנה") שהם בדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה.

. . . והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינהי (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן ה' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם העלי' מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל"שיר חדש" דלעתיד לבוא.

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה (ובפרט לאחר שכבר "כלו כל הקיציד", ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש

כיון שקיום התנאי של הים אינו משפיע רק על מציאותו מכאן ולהבא, שללא קיום התנאי לא יהיו בו עוד מים, כדלעיל, אלא גם על מציאותו עד אז (למרות שלכאורה לא ייתכן שינוי במציאות שכבר "היתה") – שאילו לא היה מקיים את התנאי, הוא היה מתבטל "ממציאות הבריאה"¹⁰ (באופן של "אין" ואפס ממש כמו לפני¹² ששת ימי בראשית ממש"¹³).

(10) לשון האו"ת שם.

(11) לשון אדמו"ר בתחלת שעהיו"א (לענין "אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחזרות למקורן"). וראה הערה הבאה.

(12) וי"ל הביאור בזה: באם היו הנבראים (לאחרי שנתהו) איזו מציאות לעצמם ח"ו (בדוגמת אומן העושה כלי – וכסעות הכופרים המובא בשעהיו"א רפ"ב), הנה אף שגם לדעתם מובן הדבר שבכחו של הקב"ה לעשות שיהיו "אין ואפס ממש".

[דכאשר איזו מציאות מתבטלת על ידי פעולתו של נברא, אזי הביטול הוא רק בנוגע לצורת הדבר. משא"כ בנוגע להקב"ה, הרי מובן (ראה מו"ח ח"ב פ"ו) גם לדעתם, שכמו שיש ביכולתו להיות מאין ליש כן ביכולתו לעשות גם מיש לאין (גם באם מציאות הבריאה היתה ח"ו מציאות לעצמה), בכ"ז, מכיון שמצד עצמה היתה מציאותה נשארית גם עכשיו וביטולה הוא מצד כח אחר, הרי אף שלאחרי ביטולה היא "אין ואפס ממש" בכ"ז אינה כמו לפני ש"ב. שאז לא ה' לה מציאות מלכתחילה".

אבל מכיון שכל מציאות הבריאה, גם בעת היותה, היא רק מצד כח האלקי המהווה אותה תמיד, ובסילוק הכח – מתבטלת מציאותה ממילא, הרי (לאחרי סילוק הכח) אין לה שום מציאות כלל, וכמו לפני ששת ימי בראשית ממש. (ובדוגמת אבן ההולך ממטלמ"ע מצד הכח כ"ו, שלאחרי סילוק הכח – נשאר האבן כמו שהי' תחלה**). ועצ"ע. ולהעיר ממו"ח ח"א פס"ט.

(13) וי"ל, שאופן ביטול הים באם לא ה' מקיים תנאו [ועד"ו, אופן הביטול דכללות הבריאה באם לא ה' ישראל מקבלים את התורה (שבת פת, א. ע"ו ג, א)], יותר הוא

(*) ויתירה מזו: אפילו באם נאמר גם לדעתם, שהתהוות הבריאה מלכתחילה היא רק על מושך זמן מתגבל דשית אלפי שנים, ולאחרי זמן זה תתבטל ממילא (שוה מורה שגם בזמן היותה אינה מציאות אמיתית – ראה לקמן טעמ' ה') בכ"ז, באם (מציאות זו עכ"פ, שאינה אמיתית) היתה ח"ו מציאות מצד עצמה (שאינה צריכה להתחדש תמיד מהבורא), הרי גם לאחר שנתבטל – אף שהביטול יהי' ממילא, נשארת נעדין איזו "מציאות" למציאותה, ואינה כמו לפני ששת ימי בראשית ממש.

(**) ויתירה מזו: בהמשל דוריקת אבן, הרי גם אח"כ שייך לומר שבתחלה הלך מלמטלמ"ע. משא"כ בהמשל – מכיון שגם זמן עצמו הוא מציאות נברא (ראה דרמ"צ מצות האמנות אלקות פ"א, ובכ"מ), ובהסתלק (המאמר אשר בו (מ)העשרה מאמרות יתבטל גם הזמן, הרי במילא לא ישאר שום דרוש כ" כלא. ועצ"ע.

לכן נרמז הענין של "לתנאו" דוקא ב"לאיתנו – לתקופה", שעל ידי קיום התנאי, הרי לא זו בלבד שאותו ים נשאר להבא, אלא יותר מכך: "לתקופה" – גם מציאותו הקודמת קבלה יותר תוקף¹⁴.

אך הסבר זה מיישב רק את השאלה הראשונה – מדוע נאמר "לאיתנו", המצביע על כך, שקיום התנאי השפיע רק על התוקף – כי מדובר כאן גם¹⁵ על מציאותו בעבר. אך עדיין נותר הקושי לגבי הניסוח "לתנאו", שלפיו מובן, שהים חזר אל התנאי, כאמור לעיל.

ג. קיום התנאי גורם ל"איתנו" שבשעת הבריאה

כדי להבין את כל האמור לעיל, יש להקדים ולהסביר מהו הקושי במלה "לאיתנו", שעל כן מבאר זאת המדרש "לתנאו"¹⁶:

מן הנאמר בפסוק "וישב הים... לאיתנו" מובן, שיש כאן חידוש. ולכאורה, מדוע יחשבו שהגם של "וישב את הים לחרבה"¹⁷ גרם לים חולשה כזו, שאף לאחר מכן לא היה בו התוקף הקודם; אשר כדי לשלול זאת מדגישה התורה "וישב הים... לאיתנו"?

לכאורה, ניתן להשיב:

מאופן הביטול ב"אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו" שבשעהיו"א שם. כי בנוגע לסילוק האותיות, הרי עד הרגע שהאותיות מסתלקות היתה המציאות (מציאות ע"פ תורה, ע"י עשרה מאמרות שבהם נב"ע) והביטול הוא רק מכאן ולהבא (אלא שאופן הביטול מכאן ולהבא הוא – כמו שלא ה' מעולם כלל, וכמבואר בהערה הקודמת). משא"כ בנוד"ד, מכיון שהתהוות מלכתחלה היתה על תנאי, הרי כשהתנאי אינו מתקיים מתבטל הדבר מלפניו. וראה לקמן הערה 36.

(14) ראה עד"ו אוה"ת ואתחנן ס"ע תטו ואילך. (15) אבל פשוט שגם לפי ביאור זה, נכלל ב"וישב הים ג"ו לאיתנו" גם מציאותו שמכאן ואילך (ולא רק תוקף מציאותו שעד שעת הבקיעה), שלכן נאמר לאיתנו ב"וישב הים" – אף שהתוקף שבנוגע להעבר נעשה בעת קיום התנאי אף כש"וישב".

(16) בפ"י מהרו"י (לשמו"ר שם) "שהול" וישב הים וגו' לקדמותו או לתקופה ע"כ דורש כ"ו". אבל י"ל יתירה מזו, כפפנים – דבפשוטות תיבה זו (אף באם ה' נאמר לתקופה וכדומה) מיותרת לגמרי. (17) פרשתנו יד, כא.

(1) תנאי אגה"ק סדך וביאורה.

(2) דברים א, ג.

(3) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.

(4) סנהדרין צו, ב.

יש שני סוגים¹⁸ בנסיים, ואף בנסיי יציאת מצרים:

(א) נס ששינה את הטבע הקודם, כבמקרה של "ידו מצורעת כשלג"¹⁹, שאף לאחר הנס, נשארה היד מצורעת בטבעה, וכדי שתהיה "שבה כבשרו"²⁰ נדרש נס נוסף לביטול הצרעת²¹.

(ב) נס שחדש מציאות, אשר אף בשעת מעשה היתה נסית, ללא אחיזה בטבע, כבמקרה של המים ש"נהפכו לדם", שאף בשעת הנס נשארו במהותם מים, ורק בחיצוניות היו המים מצד הנס לדם²²; ולפיכך, מיד כאשר פסק הנס התבטלה מאלוהי הפיכת המים לדם²³.

ובענינו, נס קריעת ים סוף: אילו היינו מסבירים שעל ידי "וישם את הים לחרבה" השתנה הים, והוא הפך למציאות של "יבשה", הרי כאשר "וישב הים" נעשתה מציאות חדשה – ולכן מדגישה התורה "וישב הים... לאיתנו", שהוא שב לתוקפו הקודם, כדברי רש"י: "לאיתנו – לתוקפו הראשון"²⁴, כי גם כאשר היה "חרבה", הוא נותר בפנימיותו – ים²⁵.

אך אין די בהסבר זה: מן המסופר בתורה,

(18) ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 175 ואילך ובהערות שם.
(19) שמות ד, ו.
(20) שם, ו.
(21) כדמוכח גם ממרו"ל (שבת צו, א. פרש"י עה"ת שם. וראה גם שמו"ר פ"ג, יג) מכאן שמדה טובה ממדת לבא מומדת פורעניות.
(22) ועד אשר "גייגית מלאה מים... ישראל שותה מים והמצרי דם וכשה' לוקח מישראל בדמים (דוקא) ה' שותה מים" (שמו"ר פ"ט, יו"ד).
(23) ולכן לא מצינו שהיו צריכים להריק האגמים וכל מקוה מימיהם ובעצים ובאבנים לאחר המכה.
(24) ע"פ מ"ש בפנים, יומתק מה שרש"י מוסיף "הראשון" – אף שפירוש "לאיתנו" הוא (רק) "לתקפו" – כי בזה מבאר החידוש שב"וישב גר" לאיתנו", כבפנים.
(25) ובמכ"ש משינוי החזק לברייתו (שגם טרם שחזר לברייתו) לא הוה שינוי (סוכה ב, ב. ב"ק צו, ב) – אף שבכדי שיחזור לברייתו צריך פעולה.

(*) אבל אין לומר שכונת רש"י בהוטפת תיבת "הראשון" היא לפרש מ"ש "וישב גר" לאיתנו" – שהרי [נוסף לזה שמו"ר] הוא גם בלי פירוש רש"י] רש"י מעתיק לפני פירושו רק תיבת "לאיתנו".

שנס קריעת ים סוף התרחש על ידי "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה"²⁶, שהמים "נצבו כמו נד וכחומה"²⁷ על ידי הכוח האלקי ש"התלבש"²⁸ ב"רוח קדים" שהעמידה אותם בריצפות כל הזמן, מובן, שהים לא השתנה

(26) פרשתנו יד, כא. – ומה מוכח ש"אילו הפסיק ה' את הרוח כרגע, היו המים חוזרים ונגרים במורד כדרכם וטבעם" (שעהיוה"א פ"ב).
(27) וע"פ מ"ש לעיל בפנים, יובן מה שהזקק אדמו"ר להוכיח מזה שהולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה (שאילו הפסיק ה' את הרוח כרגע (בלילה) היו המים חוזרים כו') – ולא הוכיח זה ממה שכן ה' בפועל, שלאחרי שנפסק הרוח שב הים לאיתנו – כי מ"ישיב הים" אין ראי' כ"כ, כי אפשר לומר (אלולי הדיוק ד"לאיתנו") שזה ה' ע"י פעולה (נס), ולא שהחידוש נתבטל במילא.
(27) לשון אדמו"ר בשעהיוה"א שם.

וה"ל שהחידוש גדול ישנו בזה. ובהקדים: לכאורה קשה דבתרגום, פרש"י ועוד עה"פ (פרשתנו טו, ח) פירשו "כמו נד כחומה", ועפ"ז: (א) יתור בלשון הוא לומר "כמו נד וכחומה", (ב) וא"ו ד"כחומה" – מאי מוסיף, (ג) תיכף לאח"ז אומר "ולא קמו כחומה" ואינו מוכיח "נד".
וה"ל דכוונת אדמו"ר להדגיש (בפ"י הכתובים) שזהו ב' ענינים, בתחילה נצבו "כמו נד" (ציבור וכינוס – ראה פרש"י – רק בזה ה' השינוי, אבל היו "נולים", ע"ד מים בכלי) ואח"כ – גם כחומה (שאין זקוקה לכלי). ועפ"ז יומתק המשך בשהיוה"א: ואילו כו' היו המים חוזרים ונגרים (ביטול ד"נד נולים". ופשיטא שה' בטל השינוי שלאח"ז) ולא קמו כחומה (שינוי גדול יותר ולכן זה הוא) בלי ספק. – ונוגע פ"י הכתוב הזה לתוכן המבואר בשעהיוה"א – דגם הסדר דקרי"ס ה' באופן "טבעי" מדרגא לדרגא, משא"כ בריאת יש מאין.

(28) אבל לא שהרוח עצמה פעלה זאת (כ"כ הרמב"ן פרשתנו יד, כד). ומה שהוצרך להיות הרוח – הוא (א) בכדי להטעות את המצריים (רמב"ן שם). (ב) לפי שע"י הרוח קדים דוקא נמשך הגילוי דבחי' "קדמונו של עולם", שממנו דוקא ה' אפשר להיות קרי"ס (ראה סד"ה ויולך ה' תרס"ז, ובכ"מ). – אבל הביאור בשהיוה"א משמעו (כשאר מפרשי התורה – רש"י ועוד) דהרוח קדים עזה (ובזה מתורצת קושיית הרמב"ן) פעלה הבקיעה וכו'.

ומה שמוכיח מ"אילו הפסיק כו' היו המים חוזרים כו'" שכן הוא גם בבריאת שמו"א "שהסתלקו" כח הבורא מן הנברא ח"י ישוב הנברא לאין ואפס ממש" – כי גם להפ"י שהבקיעה היתה ע"י הרוח, הרוח פעל שינוי בטבע המים, שהיו "כחומת אבנים". ועפ"ז מובן (בפשטות) מה שמוסיף אדמו"ר "כחומה" "ולא קמו כחומה" – כי מזה ש"היו המים חוזרים ונגרים" לבד, היינו השינוי ד"כמו נד נולים" (ראה הערה הקודמת), אי"ו הוכחה לבריאת שמו"א שהגם שנעשו למציאות ובכל זה בהסתלקות כח הבורא יהיו הנבראים אין ואפס ממש. [ולהעיר משקו"ט הדיועה בפירוש "שהטבע הזה במים" (שניצב או שניגד?). וראה המכתב עד"ו – נדפס בליקוטי ביאורים לתנאי (להר"י ש"י קארף). שעהיוה"א ע"ס לקט פירושים כו' שם ע' עט. וראה לקו"ש ח"ז ע' 189 הערה 10].

עד מת"י!... חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש,הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!

(משוחזות ש"פ בא, ו' שבט, וש"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

~

(4) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

הוספה

בשורת הגאולה

פב.

מבואר בכתבי האריז'לי שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שבזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שבזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

. . . והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים „מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים"², כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות („מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעה מקרב ולב עמוק „עד מתי, עד מתי,

(1) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

(2) פרשי שמות טו, כ.

(3) שמור רפכ"ז. שהשיר פ"ב, יא.

לקוטי

בשלח

שיחות

במהותו ליבשה. ואם כך, שבה ומתעוררת השאלה: מהו החידוש ב"וישב הים... לאיתנו"?

לפיכך נאמר במדרש, שהכוונה ב"וישב הים... לאיתנו" איננה שהים חזר לתוקפו שלפני קריעת ים סוף (כי בכך אין חידוש), אלא לתוקף שקבע בו הקדוש-ברוך-הוא בשעת בריאתו, כאשר התנה עמו שייבקע לישראל, שתוקף זה גדול הרבה יותר, באיך ערוך, מתוקפו של הים כשלעצמו, כדלהלן בסעיף ה'.

אמנם, התנאי קויים בשעת קריעת ים סוף, אך למרות זאת נאמר בתורה "וישב הים... לאיתנו", כי התוקף שקיבל הים בשעת קיום התנאי לא ניכר בגלוי בזמן בקיעתו, אלא בשובו להיות ים, כדלהלן בסעיף ו': דוקא על ידי "וישב הים" – הפיכתו תחילה ליבשה ולאחר מכן שובו להיות ים – הוא הגיע "לאיתנו – לתנאו", לתוקף שמצד "תנאו".

וכן גם "עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית"³³, שכאשר יגיע הזמן – הם ישנו את טבעם למען ישראל,

כי³⁴ אילו לא היה תנאי זה, כלומר, שבבריאה כשלעצמה אין מקום לנסים ולשינוי הטבע, היה יוצא, שהנס ושינוי הטבע הבאים מבחינת אור הסובב שמועל העולמות³⁵ – הם באופן של שלילת הבריאה. לכן ברא הקדוש-ברוך-הוא מלכתחילה את הים, ואת כל הנבראים בתנאי "שיקדע לפני ישראל"

– וההלכה היא, שאם התנאי נקבע כראוי, אי-קיומו מבטל את כל הענין מלכתחילה. ואף כאן³⁶ נבראה הבריאה באופן, שאם לא יקיימו

ד. הבריאה עצמה "מסכימה" לתכליתה עבור ישראל

כדי להבין זאת, יש להקדים ולהסביר מדוע צריך היה הקדוש-ברוך-הוא להתנות עם הים מלכתחילה, בעת בריאתו, שהוא ייבקע עבור ישראל.

והרי, לכאורה, כיון שהקדוש-ברוך-הוא הוא "בעל הבית" של העולם, מובן בפשטות, שבידו היכולת והזכות לצוות על הים אף אם לא התנה עמו מלכתחילה²⁹?

ההסבר לכך הוא:

תכלית הבריאה "בשביל ישראל ובשביל

(29) במו"ח ח"ב פכ"ט (וראה גם פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ה מ"ז. בחי עה"פ לאיתנו ועוד), שצורך התנאי הוא לפי ש"עולם כמנהגו הולך" ואינו שייך ש"שתנה טבע אחר מעשה בראשית או יתחדש רצון אחר שהונחו כן". אבל [נוסף לזה שלפי ביאור הרמב"ם (במו"ח ח"ג פ"ב) בענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם, גם באם הניסים נתחדשו אחר"כ אי"ז שינוי רצון ח"י, וכמ"ש התו"ט באבות שם (ועיי' שו"ת, שדבריו אלו של הרמב"ם (בנוגע להטעם שהוצרך להתנאים) אינם לפי דעת עצמו)]

בכדי להסיר הקושיא דשינוי רצון, ה' מספיק שיושם בשי"ב הענין דבקיעת הים, ולא ה' צריך שיהי' זה תנאי בבריאת הים.

(30) נסמן בלקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 159 הערה 62.
(31) משלי ג, ו. אבות פ"ב מ"ב.
(32) המעלה ד"בכל דרכיך דעהו" על "וכל מעשיך יהיו לשם שמים" – ראה בארוכה לקו"ש [המתורגם] ח"ה ע' 161.
(33) ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ז קרוב לתחלתו. ובכ"מ.
(34) ב"ד פ"ה, ה. וראה גם ח"ב קצח, ב.
(35) ראה ענד"ו תו"ט הנ"ל לאבות, שענין התנאים הוא בכדי להורות שהכל לא נברא אלא בשביל ישראל.
(36) ראה סו"ה החדש היה תרס"ז. ובכ"מ.

(37) לכאורה יש להקשות: ב"האומר על מנת", התנאי הוא רק גילוי מילתא שבאם לא יתקיים התנאי לא נעשה הענין מלכתחילה. משא"כ בבריאת שמו"א, מכיון שכבר נברא, ועד עכשיו היתה מציאותם בפועל – איך שייך שע"י ביטול התנאי, יתבטלו למפרע?

אבל – אינו. כי גם ב"האומר על מנת", התנאי הוא לא רק בירור בעלמא, כ"א, שביטול התנאי הוא הגורם שהענין יתבטל למפרע (ראה רמב"ם הל' גירושין פ"ה הכ"ב

זאת, "יתבטלו ממצאות הבראה" עד אשר מלכתחילה "לא נבראו" –
כדי שה"מצאות" של הים עצמו "תסכים" ³⁷
לשינוי הטבע.

ה. על ידי התנאי ניתנה מציאות לבראה

לפי כל האמור לעיל מובן, שעל ידי התנאי שקבע הקדוש-ברוך-הוא עם הים (וכן עם כל שאר הנבראים בעת מעשה בראשית), שהוא ייבקע עבור ישראל, ניתן בו תוקף עצום הרבה יותר מהתוקף הקיים בו מצד עצם התהוותו, ללא התנאי:

כאשר דבר קיים ברציפות במשך זמן מסוים, ולאחר מכן מציאותו נפסקת, הרי מוכח, שגם בזמן קיומו היתה זו מציאות "חלשה" ³⁸, וחולשה זו היא הגורם לביטולה מאוחר יותר ³⁹.

ובמ"מ שם).

ועד"ו הוא גם בדין "חכם עוקר את הנדר מעיקרו", ש"עיקר העיקור הוא מכאן ולהבא, שהרי ה' אסור עד עתה", ואעפ"כ התרת החכם עוקרת את הנדר מעיקרו ועכשיו "נמצא שלא נאסר מעולם" (רא"ש נדרים גב, ב).
(37) ראה עד"ו לקוטי שיחות [המתורגם] ח"ה ע' 10 הערה 40 (בנוגע הפיכת ארצות-גוים לארץ-ישראל), שנוגע שגם הגוים יסכימו לה. ולהעיר מתוך ע' 70 ובהערה שם "או די ניצוצות פון תהו זאלן אויך מסכים זיין".

ולהעיר מדין בטול ע"ז דעכ"ס ע"ז עכ"ס דוקא (משנה – ע"ז גב, ב). והרי מציאות בפ"ע – ה"ז נפרד וע"ו (תניא פכ"ב).

(38) שלכן נהרות שנפסקין פעם אחת לשבוע (שמיטה*) פסולין למי חטאת – כי מציאות המים אינה (דמים) חיים, כ"א "מחובין" (פרה פ"ח מ"ט).

(39) ראה ספר התקירה להצ"צ ד, א. קד, א ואילך. ד"ה

והטעם לזה שכשנפסקין "לשנים רבות יותר משבע" אינם חיים "מחובין" (רמב"ם הל' פרה פ"ו ר"ב. וראה תרי"ט במשנה שם) – ר"ל:

מכיון שכל מציאות העולם הוא "כוב" (שהרי קיומו רק שית אלפי שנים). בהכרח לומר שכונת הכתוב ב"מים חיים" היא ל"חיים" שבערך הבראה גופא. ומכיון שכל שמיטה היא תקופה בפ"ע (ראה מפרשים בטעם דאפקעתא דמלכא היא אחת לז' שנים). לכן ההפסק "לשנים רבות יותר משבע" אינו נקרא "כוב" בערך הקיום שבהבראה. ונע"ז י"ל להפירוש (דע"ב, ר"ש ורא"ש במשנה שם) שכשנפסקין אחת ביובל או מיקרו מים חיים, שהרי יובל הוא "לעולם" (וכדור"ל עה"פ ועבדו לעולם – משפטים כו. ו. קידושין טו. טע"א. פרש"י עה"פ).

ו. הים הגיע "לאיתנו" רק לאחר "וישב"
וזהו הנאמר במדרש על הפסוק "וישב הים... לאיתנו" – "לתנאו שהתניתי עמו מתחילה":

כל עוד היה "וישב" את הים לחרבה" ניתן

"שיעשו רצון הצדיקים אף שאינם בטבעם", הרי ענין זה [אף שבפרט אחד הוא בבחי' מקיף יותר מזה הא"ס הפועל שהיו חוקים כיום הבראם, שלכן בא הוא באופן דשידוד הטבע (ראה סד"ה החדש הזה תרס"ז. ובכ"מ), מ"מ, מצד זה שהוא תנאי בהתהוותו] שייך הוא למציאות הנבראים עצמם. בסגנון אחר (ובל' הרמב"ם בהקדמה הנ"ל) כה המקיים את הנברא הבעל גבול לזמן בלי גבול א"פ שיתלבש בתוכו, משא"כ הכה המעמיד את המים כחומה.

רק כאשר "וישב הים", באופן של "וישב... לאיתנו", כפירוש הפשוט, שהוא נשאר במהותו (כדלעיל בסעיף ג') – ואף-על-פי-כן מציאותו עצמה איפשרה את קיום רצון ה' להיפך מטבעה, אז הוא הגיע "לאיתנו" – לתנאו, לתוקף שניתן בו על ידי ה"תנאי", שמעל למציאותו מצד עצמה, כדלעיל.

(ממאמר ושיחת ש"פ בשלח, תשכ"ט)

(44) ראה גם אות"ח כאן.

לזכות

ב"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

🕊 🕊 🕊

ויה"ר שעי' קיום הוראת

ב"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

🕊 🕊 🕊

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד